

Danmarks Lærerforenings kongres, 19. september 2023.

Klausuleret indtil talen er holdt.

Det talte ord gælder.

1. Formandens beretning

Der er meget, der splitter i tiden – men i Danmarks Lærerforening skaber vi samling.

Den danske samfundsmodel bygger på samarbejde og fælles udvikling. Interesses modsætninger er blevet til fælles løsninger gennem forhandlinger og dialog. Det samme gælder vores arbejdsmarked – og vores folkeskole.

I snart 150 år har lærernes fagforening været med, når skolen og samfundet har udviklet sig. Og historien har vist, at når vi engagerer os, så kan vi ændre verden - til det bedre.

Da jeg for tre år siden stod her på talerstolen som nyvalgt formand for Danmarks Lærerforening, havde jeg ét overordnet mål: Jeg ville skabe forbedringer - for skolen og for medlemmerne. Og jeg ville gøre det ved at lytte og ved at samarbejde.

Min tilgang er, at vi skal fortsætte, udbygge og forstærke den linje, vi lagde med Ny Start. Vi skal gå målrettet efter indflydelsen. Skabe resultater! Hele tiden med den samarbejdende tilgang som udgangspunkt.

Det er ikke uden stolthed i stemmen, at jeg kan sige, at Danmarks Lærerforening i dag står et stærkere sted. Vi har skabt en ny position – en position med potentialer.

Vi bliver set som en respekteret skolepolitisk aktør. En indflydelsesrig samarbejdspartner. En troværdig aftalepart. Når vi taler - så bliver der lyttet.

Kunne jeg ønske mig flere resultater? Flere konkrete forbedringer, der kan mærkes ude på arbejdspladserne? Ja, så absolut. Men vi har taget vigtige skridt i den rigtige retning.

Elevplanerne i alle fag er afskaffet. De nationale test skal laves helt om. De nationale krav om læringsplatforme er fjernet. Den understøttende undervisning kan omlægges til holddeling eller tolærertimer. Og vi har fået en ny læreruddannelse.

Sammen med KL sætter vi ind i de kommuner, hvor samarbejdet har været op ad bakke. Og jeg hører fra mange af jer i kredsene, at det gør en forskel. At vi rykker fremad.

Politikerne på Christiansborg griber vores idéer om at gentænke læreplanerne. Forhåbentlig får vi snart en ny skolepsykolog-uddannelse og et stærkere PPR. Undervisningsministeren taler selv om den gode undervisning, om betydningen af uddannede lærere – og om lærernes forberedelsestid.

Bare for at komme med et par eksempler, jeg mærker i min hverdag.

Jeg håber også I kan mærke det. Jeg kan i hvert fald se mulighederne rundt om i landet.

43 kommuner har etableret et lokalt Sammen om Skolen. 31 kommuner er på vej med nye partnerskaber. Listen over kommuner, hvor samarbejdet halter, bliver stadigt kortere. Vi har en arbejdstidsaftale, vi skal realisere. Frisættelsen er på vej.

Vi er i gang med at skabe store forandringer – og store forandringer tager tid. Det kan af og til være svært at være i. Det er en prøvelse for os som fællesskab – for der er ingen garantier. Men vi skal se mulighederne, forfølge dem og tro på, at resultaterne kommer.

2. Folkeskolens økonomi – behov for langsigtede investeringer i skolen

Et af de steder, vi skal skabe forbedringer, er folkeskolens økonomi. For der er hårdt brug for det.

Jeg har arbejdet i og med folkeskolen i snart 30 år. Og jeg har aldrig oplevet den økonomiske situation være så alvorlig, som den er nu. Over hele landet sparer kommunerne på skolerne – og næste års budgetter gør mig faktisk vred.

I Aalborg vil man nedlægge mere end 100 lærerstillinger.

I Rødovre har man ikke længere råd til vikarer, men vil sende eleverne hjem og undervise sig selv.

I Sønderborg skal man spare 23 millioner alene på folkeskolerne næste år.

I Lejre budgetterer man konsekvent med en lærerløn, der ligger 70.000 kroner for lavt. Og så må den enkelte skole bare finde pengene.

I Guldborgsund skal man spare 29 millioner på børneområdet næste år. Året efter – 52 millioner. I 2027 – 62 millioner. Det er vanvittigt.

Og jeg kunne blive ved. Eksemplerne er mange, og besparelserne bliver større og stadigt mere kreative.

Kommunerne er sat i en økonomisk skruetvinge: Der kommer flere ældre, flere småbørn og flere borgere med stigende behov for hjælp og støtte. Og pengene er slet, slet ikke fulgt med. En analyse fra AE-rådet viste for nylig, at velfærden er underfinansieret med mere end 22 milliarder siden 2015.

Det sætter kommunerne i en umulig situation. For når man hverken kan spare på de ældre, på daginstitutionerne eller på det sociale område – hvor sparer man så? Alt for ofte peger pilen på den almindelige, daglige undervisning. Der hvor de fleste af vores elever er – der hvor den brede opbakning til folkeskolen skabes. Det kan vi ikke holde til på den lange bane – og den lange bane er efterhånden blevet kort.

Jo mere, vi sparer, des fattigere bliver vi. Hver gang vi som samfund trækker penge og indsatser ud af skolen, bliver vi et fattigere samfund. Menneskeligt og samfundsøkonomisk.

I stedet for at sætte tidligt ind og gribe børnene, inden problemerne vokser sig store – så sparer man på de forebyggende indsatser. Tolærertimer bliver ikke til noget. Lærerstillinger nedlægges. Lærere står alene med en voldsom inklusionsopgave. I stedet bliver pengene brugt på dyre lappeløsninger og taxakørsel, når det først er gået galt. Det er som at tisse i bukserne for at holde varmen på en kold vinterdag.

Frisættelse – det er der politisk medvind i. Det er vi også tilhængere af! Men det er en udfordring af de helt store at sætte skolen fri, samtidig med at kommunernes økonomi er under et så voldsomt pres.

Lad mig give jer et eksempel: I Holbæk var glæden stor, da skolerne blev sat fri. Lærerne blev hørt og inddraget – de mærkede dét engagement, det giver at tage ansvar og sætte sit eget præg på tingene. Men nu er smilene stivnet. For i takt med, at der kommer pres på udgifterne, tvinges skolerne til at trække i land på alt det gode, man satte i gang.

Jeg er virkelig glad for den samling om folkeskolen, vi har fået skabt - ikke mindst i Sammen om Skolen. Jeg mærker en stor kærlighed til folkeskolen - og en voksende anerkendelse af vores medlemmers vigtige arbejde.

Politikerne har store ambitioner – ambitioner, vi deler! Men vi kan ikke indfri dem, når vi år efter år efter år har færre penge at holde skole for! Vi vil gerne øge friheden. Men det er ikke frihed, når det blot er indflydelse på, hvordan man sparer folkeskolen ned under gulvbrædderne!

Politikerne skal tage ansvar for skolens rammer og økonomi – og her fejler skiftende regeringer big time!

Vi skal have en fælles folkeskole – også om 5, 10 og 50 år. Det kræver, at regering og Folketing prioriterer den og tager ansvar for økonomien.

Det vil jeg gerne sende et meget, meget klart signal om her fra kongressen i dag!!!

Pengene er der. Økonomien er opjusteret. Regeringen har flere gange fundet nye milliarder. Som statsministeren sagde for nylig: 'Penge har vi mange af'. Jeg tror ikke det er intentionen, men det virker provokerende. For det kan vi altså ikke mærke ude i skolen! 'Penge har vi mange af'... Næste år er der afsat sølle 35 millioner til folkeskolen på finansloven! Det er sådan cirka 70 kroner per elev. Samtidig vil regeringen give skattelettelser for milliarder. Det er dybt, dybt uansvarligt!!

Folkeskolen bliver en kastebold mellem Christiansborg og kommunerne. I regeringens optik, har man styrket folkeskolen. Man har givet en lærermilliard og nogle millioner til udskudt skolestart og nedsat klasseloft i de yngste klasser. Og så er folkeskolen jo i øvrigt kommunernes ansvar.

Men mens politikerne på Christiansborg kaster lidt håndører på i toppen, fosser pengene ud i bunden af kassen.

Ude i kommunerne står man med milliardstore regninger til inflation, demografi, det sociale

område og specialområder, der bare vokser. Og gaverne fra Christiansborg? Ja, de bliver til sparemaal i de kommunale budgetter.

Mens politikerne kaster bolden, og ansvaret, frem og tilbage – ja, så taber folkeskolen. Og med den fremtidens generationer. Fremtidens samfund.

Vi er nødt til at skabe ét fælles billede af skolens økonomiske situation. Det fælles billede er en forudsætning for, at vi kan skabe fælles løsninger! Og det haster – det skal organiseres og forankres – gerne i Sammen om Skolen, så det netop bliver et fælles billede.

Vi har en kæmpe opgave i at få finansministeren, statsministeren, hele regeringen og Folketinget til at forstå, at investeringer i folkeskolen ikke bare er en udgift i årets regneark. Det er en investering i fremtiden!

Her vil jeg gerne rette en stor tak til jer i kredsene. I gør et kæmpe arbejde for at gøre opmærksom på skolens økonomiske situation. Et eksempel er det fælles indlæg fra hovedMED i hele landet om besparelser på velfærden, som Tina fra Greve Lærereforening var en af initiativtagerne bag. Den slags indsatser gør en forskel! Det kan jeg mærke, når jeg mødes med politikere, økonomer og andre organisationer. Det viser, at vi kommer længere, når hele foreningen løfter i flok. Så tak for det!

Men vi kan ikke klare det her alene. Vi er dybt afhængige af vores evner til at skabe forpligtende samarbejder og stærke alliancer.

Vi skal stå sammen med forældrene, lederne og kommunerne for at sikre investeringer i skolen. Og vi skal stå sammen i fagbevægelsen, med økonomer, forskere, politikere og mange andre, så vi kan få ændret Finansministeriets helt urimelige regnemodeller. Og skrot så den budgetlov!

Alene og hver især kan vi ikke udrette ret meget – men slår vi kræfterne sammen, så kan vi vende skuden.

Det kommer til at kræve overbevisningskraft og vedholdenhed. Og heldigvis ved jeg, at vi er i besiddelse af begge dele.

3. Mangel på uddannede lærere – lærermangel i folkeskolen, fastholdelse og rekruttering

Økonomien er én udfordring. Lærermanglen i folkeskolen en anden. Den kan vi gøre noget ved - og den skal vi gøre noget ved.

For to år siden fortalte jeg her på talerstolen om nyuddannede Emma fra Skolen på Islands Brygge, som jeg havde fornøjelsen af at følge på hendes første arbejdsdag som lærer.

For nyligt mødtes jeg med hende igen for at høre, hvordan hendes første to år var gået.

Det var et livsbekræftende besøg – for Emma har en energi, der smitter. Hun fortalte om en flyvende start på lærerlivet. Om at møde eleverne mandag morgen og mærke, at de har savnet hende lige så meget, som hun har savnet dem.

Hun fortalte om et overskud, som er bygget op af gode kollegaer. Af hendes TR. Og af en opmærksom ledelse. Emma har haft en erfaren mentor, som har givet sparring helt inde i undervisningen. Og hun har haft stor gavn af at mødes fast med andre nyuddannede.

Jeg tror, Emma er en af dem, der også er lærer om 10 år – og om 20-30-40 år. Og i det hele taget er det værd at lægge mærke til dem, der bliver – det er jo heldigvis de fleste. Hvad er det, der sker, når det går godt?

Emmas eksempel rummer nogle svar: En god start på lærerlivet. Kollegaer med tid til at sparre og samarbejde. En nærværende ledelse. Det er med til at give overskud!

Den slags erfaringer skal vi bruge og lære af – til gavn for alle nye lærere, ja, til gavn for alle medlemmer. Regeringen tror tilsyneladende, at rekrutterings- og fastholdelsesproblemet i den offentlige sektor løses ved at give fire udpegede grupper mere i løn – men det er altså kun en lille del af løsningen.

Jeg savner bud på løsninger på den her udfordring: I dag er hver femte, der underviser i folkeskolen uden læreruddannelse og prognoserne siger, at vi i 2030 mangler 13.000 uddannede lærere! Udviklingen går den gale vej – og skulle vi ikke tage og finde gode løsninger i fællesskab på den udfordring? Vi er så klar!

For vi mangler lærere i skolen. Forleden var jeg i TV2 for at kommentere på en historie om en 19-årig vikar, der var blevet ansat som klasselærer, fordi skolen manglede lærere. Det er jo helt skævt.

Jeg skrev tidligere på året en kronik med overvismand Carl-Johan Dalgaard om netop betydningen af den gode lærer. Baggrunden for kronikken var, at De Økonomiske Råd, hvor Carl-Johan er formand, udgav en særrapport om det såkaldte 'lærerbidrag'. Rapporten viser, at dygtige lærere er helt afgørende for elevernes udbytte af undervisningen – og for deres muligheder senere i livet. Ja, det overrasker nok ikke mange her i salen – men det er altså ikke hver dag, en overvismand siger det.

Vi skal være i stand til at holde på lærerne. Her ligger hovednøglen til, at der i fremtiden er lærere nok i folkeskolen! Men alt for mange søger andre steder hen. Jeg møder dem tit, og mange fortæller samme historie: De brænder for deres fag, men arbejdsvilkårene gjorde, at skulle de fortsætte lærergerningen, måtte det være et andet sted end i folkeskolen!

Lotte Bøgh Andersen er forsker på Aarhus Universitet og har gennem mange år dykket ned i lærernes arbejdsvilkår. For et par uger siden kom hun med en ny rapport med mange vigtige pointer'. Men særligt én pointe har jeg hæftet mig ved – moralsk stress! – et begreb, som flere andre forskere også peger på.

Moralsk stress er, når man godt ved, hvad der er rigtigt at gøre, men ikke har rammerne til at gøre det. Når man alt for ofte oplever ikke at kunne lykkes – så bliver der for langt mellem den lærer, man gerne vil være, og den lærer, man er.

Jeg hører fra mange medlemmer, at de bliver bedt om at 'sænke barren'. Det ærgrer mig hver gang. Jeg ved godt, at ingen kan præstere 100% hele tiden. Men ingen, der underviser børn og unge, skal blive bedt om bare at sænke barren og gå på kompromis med deres faglighed. Alle vores medlemmer bør kunne gå stolte på arbejde og gøre deres bedste.

Det skal vi stræbe efter.

Vi skal både kunne holde på de erfarne lærere – og samtidig tiltrække unge kræfter til folkeskolen. Den nye læreruddannelse er et vigtigt skridt – en uddannelse, vi og vores dygtige kollegaer i Lærerstudendes Landskreds har haft afgørende indflydelse på. Tak for det gode samarbejde med jer i LL – Det er virkelig godt arbejde!

Nu skal den nye læreruddannelse for alvor have luft under vingerne. Praktikken og vejledningen skal styrkes. Det kræver også at den manglende finansiering af praktikken kommer på plads. Vi får svært ved at styrke praktikken, hvis man fra regeringen lukker øjnene og vælter endnu en regning ud til kommunerne! Og vi skal sikre gode, nationale lærerstartsordninger, så vi tager ordentligt imod de nye lærere.

Og så ved vi, at det har stor betydning for lysten til at fortsætte i faget, at man kan udvikle sine kompetencer, få ny inspiration. At man kan se muligheder og karriereveje foran sig, når man er kommet godt i gang med arbejdslivet.

Vi skal give muligheder for dem, der gerne vil fortsætte som vejledere, skolepsykologer, pædagogiske konsulenter eller ledere. Dem, som gerne vil arbejde med undervisningsmaterialer, med specialundervisning, voksenundervisning – i forvaltningen eller i ministeriet. Vi har brug for dygtige folk alle steder!

Det handler også om, at man har tid og overskud til samarbejdet med hinanden. At der er sammenhæng mellem tid og opgaver, så man kan gøre sit arbejde og bruge sin faglighed - uden at brænde ud. At man kan gå hjem med følelsen af, at 'i dag, der lykkedes jeg!'

Det skal vi stile efter. At skabe større overskud for vores medlemmer. Og her skal vi skrue på alle de håndtag, vi har.

4. Lærernes arbejdsvilkår - nye læreplaner, arbejdsmiljø og realisering af A20

Et af de håndtag, det er læreplanerne. Og det trækker op til, at vi skal i gang med at udarbejde nye lærerplaner. Det er godt!

I dag er undervisningen præget af lange lister af temaer og emner, man skal nå igennem. Stoftrængsel har vi ofte kaldt det. Man har kun tid til at berøre emnerne overfladisk – man kommer ikke i dybden. Det skal ændres.

Undervisning i skolens forskellige fag skal hver især bidrage til at opfylde folkeskolens formål. Derfor skal beskrivelsen af fagene spille op imod folkeskolens formål. Sådan er det ikke med Fælles Mål i dag.

Når vi fornyer læreplanerne, skal vi sørge for, at det bliver en inddragende proces. Vi skal væk fra, at en gruppe såkaldte "eksperter" burer sig inde i fem år og til sidst kommer ud med nye læreplaner. Nej, lærernes engagement og erfaringer skal aktivt i spil! Det kan være i form af udviklingsarbejder på skolerne eller inspirationsmøder med input fra forskere – vi kender ikke

formen endnu. Det væsentlige er, at alle har mulighed for at bidrage til udviklingen af de nye læreplaner. Og at ingen lærere oplever, at de får trukket nye fælles mål ned over hovedet.

Fornyelsen af læreplanerne løser ikke alt. Men jeg tror på, at hvis vi lykkes her – ja, så forbedrer vi folkeskolen og lærernes muligheder for at skabe god undervisning! Samtidig får vi mulighed for at rykke fokus hen på pædagogikken og didaktikken. Og væk fra det snævre fokus på målbare færdigheder.

Eksaminer og prøver er i dag alt, alt for bestemmende for, hvordan undervisningen foregår – ikke mindst i de ældste klasser. Både lærere og elever bliver målt på resultater ved prøverne – og en eksamenskarakter i 9. klasse viser ikke alt, hvad du kan – eller hvem du er. Prøverne favoriserer dele af fagets discipliner, mens andre slet ikke kommer i spil. Det boglige fylder mere end det praktiske. Nogle elever får aldrig en chance for at vise deres styrker. Derfor skal vi – når vi laver nye læreplaner – også finde nye måder at afslutte fagene på.

Selvom det ikke længere er obligatorisk at have en læringsplatform, så er de stadig mange steder eneste adgang til undervisningsmateriale. Platformene er skræddersyet, så man helt automatisk kan nå de mange læringsmål i de mange emner i fagene. På papiret er det både billigt, smart og tidsbesparende, ja – men det giver ikke god undervisning! Det giver ensartet og kedelig undervisning!

Når lærerne ikke har rammerne til at skabe den gode undervisning, bliver det altså lidt en pølsefabrik. Og der er slet ikke noget galt med pølser – tværtimod – eller pølsefabrikker for den sags skyld, men det er bare ikke sådan, man laver god skole.

Derfor er det også helt hul i hovedet, at regeringen lægger op til besparelser på CFU. Vores medlemmer i CFU'erne gør en kæmpe forskel. Og når f.eks. ministeren har ambitioner om flere analoge undervisningsmaterialer – så giver det ganske enkelt ingen mening at spare her. Så kære regering. Drop idéen om at spare på CFU! Det er helt væk fra vinduet.

Og apropos vinduet. Ja, så står det ganske åbent, når det handler om en mere praktisk skole med mere varieret og kreativ undervisning. For de fleste – også på Christiansborg – har forstået, at det er det, der skal til, hvis vi skal opfylde folkeskolens formål - og åbne de unges øjne for andet end gymnasievejen.

Så lad os da endelig skrue op for UU-vejledningen og gøre den personlig og nærværende for de unge mennesker. Og lad os endelig skabe rammer for mere varieret undervisning.

For den gode undervisning er jo det, det hele handler om! Vores medlemmer vil gerne tage undervisningen ud af klasselokalet, lave køkkenhaver, bygge insekthoteller og blomsterkummer. De vil gerne opsætte teaterstykker med sang og musik, kulisser og kostumer, hvor eleverne kan bruge sig selv og fællesskabet på nye måder.

God undervisning kan bringe verden ned i børnehøjde. Gøre den nærværende og relevant – for alle elever.

For et par uger siden uddelte vi Ove Lund og Hanne Nisteds lærerpris. I år gik den til tre lærere fra Hellebækskolen i Helsingør, som arbejder med bæredygtighed i undervisningen. En af lærerne talte om at finde balancen, så undervisningen fører til nysgerrighed, håb og løsninger –

og ikke angst og apati.

Det bed jeg mærke i. Vores opgave er i høj grad at skabe undervisning, der gør svære og abstrakte begreber forståelige for eleverne. På en måde, hvor de kan relatere til deres omverden – uden helt at miste modet.

Men den slags undervisning kræver noget helt andet end at hive et præproduceret forløb ned fra en af de digitale platforme! Ikke mindst kræver den ordentlig tid til forberedelse.

Det har vi sagt i årevis! Heldigvis oplever vi, at flere nu stemmer i.

Professor Lene Tanggaard siger det meget præcist: Læreren skal have det faglige overskud til at respondere på det, eleverne er optaget af. Hvis man er dårligt forberedt, er man ikke improviserende, og så kan man ikke ret godt inddrage eleverne.

Simon Skov Fougst, der er forskningsleder på PIRLS-undersøgelsen, fremhæver, at den afgørende årsag til de dårlige læseresultater – ja, det er lærernes manglende forberedelse!

Også undervisningsministeren erkender, at det kræver mere forberedelse at skabe den gode, varierede undervisning. Og som han formulerer det, vil han også gerne ”til lommerne...” - Det kommer vi til at holde ham op på!

Vores arbejdstidsaftale siger direkte, at forberedelsestiden skal prioriteres! Men alt for ofte forsvinder den i en hverdag med flere og flere opgaver. Det skal vi have gjort noget ved!

Arbejdstidsaftalerne skal realiseres – og det skal vi selvfølgelig tage ansvar for på alle niveauer i foreningen!

Men vi skal altså også forvente, at arbejdsgiverne tager samme ansvar! Den kommunale redegørelse, skoleplanen og opgaveoversigten SKAL leve op til aftalebestemmelserne! Lærerne skal have udleveret korrekte opgørelser af den præsterede arbejdstid! Og vores medlemmer skal opleve et rimeligt forhold mellem undervisning og forberedelse!

Lotte Bøgh Andersens rapport om lærernes arbejdsvilkår viser tydeligt, at det ikke er tilfældet i dag. Forberedelsestiden er under pres. Det tror jeg, alle i foreningen kan nikke genkendende til.

Vi skal fortsætte – og intensivere – vores arbejde med at realisere arbejdstidsaftalerne. Og med at få arbejdsgiverne til at løfte deres ansvar!

Men vi har taget nogle skridt. Der sker forandringer.

Vi har opsat fem pejlemærker for arbejdet med realiseringen af A20 – og på fire af de fem pejlemærker, siger TR og kredse, at det går fremad! Vi kan se, at A20 mange steder giver et godt afsæt for det lokale samarbejde.

Samtidig oplever vi et KL, som på en helt anden måde, end vi har set tidligere, sætter ind for at nå i mål med realiseringen af A20.

Jeg fik i sommer en besked fra Lone, kredsformanden i Kalundborg. Det er et af de steder, hvor samarbejdet har været svært. Derfor var jeg særligt glad for at høre, at det går fremad

netop dér. At de kan mærke, at kommunen også vil samarbejdet!

Vi skal huske de gode eksempler. Det er brændstof for vores arbejde! Når vi kan se, vi lykkes - det giver håb og energi. For det er helt afgørende, at arbejdstidsaftalerne sikrer lærerne indflydelse, bedre vilkår og tid til at forberede den gode undervisning – på alle skoler.

5. Stærke fællesskaber – inklusion, trivsel og fællesskabskrise

Sommeren byder hvert år på mange tanker og overvejelser. Man kommer ned i gear, og der bliver bedre plads til refleksionerne.

I år har jeg haft tid til at sidde og tænke, mens jeg har kigget ud på regnen – og set verden brænde på mit TV. Juli måned var den varmeste i klodens historie. Samtidig skyllede det ned både her i Danmark og hos vores norske naboer, hvor veje sank sammen og byer måtte evakueres.

Vi står over for nogle vigtige beslutninger om, hvordan vi skaber et bæredygtigt samfund. Det handler ikke alene om grøn omstilling – men om bæredygtighed i bredere forstand. Hvilket samfund vil vi gerne være? Et samfund, hvor den enkelte skal klare sig selv? Eller et samfund, hvor vi i fællesskab finder svar på tidens store spørgsmål? Det er vist ingen hemmelighed, at jeg ønsker det sidste.

Noget, der optager mig for tiden, er de unges trivsel og velbefindende. Jeg har udtalt mig i utallige artikler og indslag om ensomhed, faldende livstilfredshed og fejlslagen inklusion. Mange af de unge fortæller, at ensomheden og rodløsheden – denne her følelse af ikke at høre til – den er begyndt helt nede i folkeskolens yngste klasser - eller tidligere.

Det er som om, fællesskaberne er blevet mindre tætte? Som om vi kommer hinanden mindre ved. I dag går flere alene hjem og sætter sig foran skærmen. Mange går ikke i SFO. Færre dyrker sport. Mere end halvdelen af de 11-årige drenge mødes ikke med kammerater efter skole i løbet af en uge, viste en undersøgelse.

Jeg ser unge mennesker, hvor der er flere, der går mere alene med tingene, og er mere bekymrede for fremtiden. For en del unge ser verden ind imellem ud til at være i opbrud. For andre – mange, heldigvis - er verden fuld af muligheder, som de er klar til at gribe.

Men vi skal kunne favne dem allesammen i skolen. Vi skal give dem håb. Vi skal give dem en tro på, at de kan gøre en positiv forskel. Og vi skal træffe valg og beslutninger, som skaber en bedre fremtid.

Det er børnehaveklasselederne, der er elevernes første møde med skolen – og de står med en vigtig opgave i at få alle med i skolens fællesskab.

Det er lærerne, der skal se børn og forældre i øjnene, når en elev har brug for hjælp, mens ventelisterne vokser og vokser. Det er vores medlemmer i PPR, der skal kæmpe sig gennem bunker af papirarbejde, før de kan få lov at sætte deres faglighed i spil ude på skolerne.

Forleden besøgte jeg Søborg Skole, hvor man arbejder aktivt med co-teaching. Jeg har været der flere gange, for det er interessant, det de laver.

De er nu 23 co-teachers på kommunens skoler. Og de rykker! Lærerne kan se fordelene i at være to, der forbereder, udfører og efterbehandler undervisningen i fællesskab. Forældre, kommune og ledere er glade. Og eleverne - de trives, både fagligt og socialt.

Det viser helt tydeligt, at investeringer i forebyggelse GØR en forskel! Og jeg tror, co-teaching kan være en af nøglerne, når vi skal løse inklusionsudfordringerne og styrke skolens fællesskab. Derfor har jeg planer om at tage vores undervisningsminister med til Søborg Skole - og vise ham, hvad det kan, når to lærere får lov til at bruge deres faglighed og skabe god undervisning sammen.

En anden ting, Søborg Skole lykkes med, er samarbejdet med PPR. PPR er nemlig med helt ude i klasserne. Lærerne er glade for den tætte sparring – og for hjælp, de kan bruge i undervisningen. Og de PPR-ansatte er glade for at være tæt på skolens hverdag.

De erfaringer skal vi bruge! Vi skal styrke PPR - og de ansattes rammer og vilkår skal forbedres! Der skal større fokus på det undervisningsnære – det gælder ikke mindst at bygge en stærkere faglig ekspertise op, der kan bruges på skolerne. Det betyder investeringer i et stærkere PPR. Det viste analysen fra EVA, der kom i maj, ganske tydeligt.

Sidste år afholdt foreningen i samarbejde med Headspace, som Poul Nyrup har været med til at opbygge, en række regionale trivselskonferencer. Her så vi, at lærerne har positive erfaringer med at styrke klassefællesskabet. Og at skabe trivsel i – og gennem – undervisningen. Men vi så også lærere, hvis professionelle dømmekraft har været under pres i en årrække.

Elevernes individuelle læringsmål. Testresultater. Målbare færdigheder og kundskaber. Læring. Det har været i fokus – mens den gode, fællesskabende undervisning har været under pres. Det er blandt andet derfor, vi skal have gang i arbejdet med læreplanerne.

Jeg er ikke i tvivl om, at politikerne har ønsket at sende eleverne bedst muligt på vej. Men når en rapport fra Børns Vilkår sidste år viste, at 64 procent af klasselærerne ikke har tilstrækkelig tid til at tage hånd om fællesskabet og den enkelte elevs trivsel, så er der noget helt galt.

Arbejdet med at skabe relationer og trivsel i undervisningen skal have rum og plads – det er der brug for.

Skolen kan bidrage til at minimere fællesskabskrisen – og det skal vi! Med de rette rammer kan skolen blive den ballast, eleverne får mod faldende livstilfredshed, nervøsitet og ensomhed.

Men børns liv leves ikke kun i skolen. Og skolen kan ikke løfte den store opgave alene. Som samfund skal vi styrke børnenes hele liv.

Derfor vil vi gerne sætte skub i et samarbejde med nogle af dem, der møder vores børn og unge i andre sammenhænge – men som deler vores ambitioner om at styrke fællesskaberne.

Derfor vil jeg invitere andre aktører ind – organisationer fra fritidsområdet, BUPL, civilsamfundet, fra NGO'er og fra det foreningsliv, der udgør en vigtig del af børns og unges fritidsliv.

Jeg vil tage initiativ til, at vi samles om at få alle de vigtige perspektiver i spil! Og sammen præsentere nogle konkrete anbefalinger for Trivselskommissionen. Anbefalinger, der kan styrke fællesskaberne – både i og uden for skolen.

Samtidig vil jeg gerne styrke vores i forvejen tætte samarbejde med forældrene, med Skole og Forældre. I forældre spiller jo en fuldstændig afgørende rolle i børns liv, og skal vi styrke børns og unges fællesskaber, skal vi – lærere og forældre – styrke vores kontakt og samarbejde med hinanden. Så Rasmus – skulle vi ikke tage et fælles initiativ og gøre det?

6. Fællesskabet i foreningen – Danmarks Lærerforening skal være et fællesskab, der giver værdi for alle medlemmer

Ligesom vi taler om stærke fællesskaber blandt de unge og i samfundet, skal vi tale om et stærkt fællesskab i Danmarks Lærerforening.

Det har været et ønske for mig i min første tid som formand – at vi skulle rykke lidt tættere sammen i bussen. Både som tillidsvalgte, og ikke mindst med medlemmerne.

At være medlem af Danmarks Lærerforening handler om at være en del af noget, der er større end den enkelte. Samtidig skal vi hjælpe den enkelte, når der er behov – det er ikke modsætninger.

Det store fællesskab mærker vi i FH-familien, hvor vi står sammen med 1,3 millioner andre lønmodtagere. Det er et værdifuldt fællesskab, som vi skal udvikle – også selvom det ikke altid er nemt.

Det har vi set hen over foråret og sommeren, hvor FH har stået i en vanskelig situation – og hvor vi også i Danmarks Lærerforening måtte træffe svære beslutninger. Siden har vi i FH fået en ny formand – en god formand, og nu handler det om at se fremad og komme videre.

For der er nok at tage fat på.

Stigende udfordringer med faldende medlemstal, ikke mindst blandt de unge medlemmer. Arbejdsgivere, der i stigende grad bruger 0-timerskontrakter. Gule fagforretninger, der udgiver sig for at være fagforeninger, men som glemmer at gøre opmærksomme på, at det er os, der forhandler og vedligeholder overenskomsterne og kæmper sagerne i arbejdsretten.

Vi må og skal styrke det store fællesskab. Det gælder også ved OK24, hvor sammenholdet risikerer at komme under pres. Men vi må ikke lade os splitte. Historien har vist, at det er, når vi står sammen, at vi for alvor får resultater.

I Danmarks Lærerforening er vi et stærkt fællesskab. Det vidner vores organiseringsgrad også om. Men også vi kan se, at medlemstallet blandt de unge er faldende. Det er ikke alene et opmærksomhedspunkt – det er et alvorligt faresignal. Det skal vi have et særskilt fokus på de kommende år. Vores yngre kollegaer skal kunne se meningen i at være en del af Danmarks Lærerforening. Ikke bare melde sig ind, fordi 'det gør man' – nej, de skal mærke, at vi er et fællesskab, der gør en forskel.

Der er nogle, der taler om, at ungdommen ikke vil fællesskabet, og at det er derfor, de ikke ser mod fagbevægelsen. Det mener jeg slet ikke er rigtigt. Når vi ser på de undersøgelser, vi har blandt unge lærere og lærerstuderende, er billedet faktisk et helt andet. De unge vil gerne fællesskabet. De vil gerne bidrage. Men ikke altid på samme måde, som vi har været vant til.

Men vi skal være et stærkt professionsfællesskab for alle generationer! Og her synes jeg, vi skal turde kigge på os selv og spørge, om vi giver værdi - og om det er den rigtige værdi? Vi skal sørge for, at vi også er et fællesskab for de nye generationer. For deres drømme, ønsker og behov.

Det handler i øvrigt ikke kun om de unge – men også om vores mest erfarne medlemmer. For også blandt pensionisterne er medlemstallet faldende – og det skal vi være opmærksomme på. Fraktion 4 er en vigtig del af Danmarks Lærerforening – det er en styrke for os alle, at vi har erfarne kræfter i foreningen.

Vi skal være undersøgende og nysgerrige på hvordan Danmarks Lærerforening skal se ud i fremtiden – både når vi spørger de unge, de erfarne, pensionisterne – og dem, der ikke er medlemmer endnu? Og vi skal have modet til at forandre os.

Meget af det, vi gør, skal vi fortsætte med – ofte så er det noget, vi har skabt gennem 150 år. Der findes noget, der er universelt - noget en fagforening skal kunne til alle tider. Men så er der noget, hvor verden og mennesker ændrer sig. Og det skal vi kunne forstå og fange.

7. Danmarks Lærerforening 150 år – foreningens og folkeskolens historiske betydning for samfundet

Næste år har Danmarks Lærerforening 150-års jubilæum. Gennem alle årene har vi bidraget til at styrke lærerprofessionen og udvikle skolen. En skole, som i høj grad er bærende for det danske samfunds udvikling.

Danmarks Lærerforening var med, da man første gang begyndte at tale om en 'folkeskole' i slutningen af 1800-tallet. Vi var med, da fagene oprindeligt blev beskrevet og defineret – og vi har været med til at udvikle dem lige siden.

Vi var med, da Danmarks Lærerhøjskole blev dannet – og vi har kontinuerligt udviklet både lærerprofessionen og rammerne for lærerarbejdet. Det var eksempelvis os, der i sin tid fik gennemført – og det krævede altså en lang og sej kamp – at lærerne ikke længere var ansvarlige for at feje kirkens gulv...

Titusindvis af medlemmer har gennem årtier – ja, århundreder – fået vores hjælp og opbakning. Gennem historien har vi sikret, at hele Danmarks ungdom blev undervist af stadigt dygtigere lærere. At vi har en fælles folkeskole for alle børn og unge, uanset baggrund, styrker og svagheder. At alle i Danmark har et fælles vi, som vi tager med videre i livet.

Det kan vi med rette være stolte af.

Vi var en af landets første fagforeninger dengang i 1874. Dengang havde vi omkring 900 medlemmer. I dag er vi mere end 80.000. Men uanset hvor mange, vi har været, har Danmarks Lærerforening altid taget ansvar.

Vi har den skole – og det Danmark – vi har i dag, fordi der dengang var nogle lærere, der tog teten. Nogle lærere, der viste, at *vi alle har ansvar for mer' end os selv*.

Igennem årene er rammerne for skolen og vilkårene for lærerne flere gange blevet reformeret fundamentalt. Op gennem historien har lærerne haft stor indflydelse på skolepolitikken, og udviklingen af skolen er sket i tæt samspil med os.

Det ændrede sig ved skolereformerne i dette århundrede. I 2006 og igen i 2013 så vi en ny og langt, langt strammere styring af skolen og lærerne - direkte fra Christiansborg.

Men er der noget, de seneste 10 år har vist, så er det, at man ikke kan udvikle skolen uden Danmarks Lærerforening!

De lærere, som for 150 år siden satte sig for at skabe forandringer - de tog beslutninger i fællesskab. Det er også det, vi gør de kommende dage. For det her, kære venner, det er ingen kaffeklub. Den retning, vi, her på Danmarks Lærerforenings kongres, sætter – ja, den har betydning for vores medlemmer, for skole, undervisning og uddannelse – og for samfundet.

Vores flotte historie forpligter os ind i fremtiden. Den forpligtelse tager vi på os!

Vi beder andre investere i folkeskolen. Men vi skal huske, at vi også selv skal investere. Vi skal investere vores engagement, vores faglighed og vores viden. Og vi skal kontinuerligt turde søge indflydelsen - også når der ligger svære beslutninger og kompromiser foran os.

Her er det vigtigt, at vi står fast på vores værdier. At vi har øjnene rettet mod vores folkeskoleideal, vores professionsideal og de helt grundlæggende principper for vores arbejde, der er beskrevet i principprogrammet. Det er noget af det, vi står på, når vi hver dag leder efter muligheder for at påvirke, få indflydelse og skabe resultater.

Derfor glæder jeg mig også til, at vi skal behandle forslaget til fælles målsætninger for hele foreningen, senere her på kongressen. Mit håb er, at vi sammen kan sætte en retning for vores arbejde de kommende år. En retning, hvor de resultater, vi skaber, betyder konkrete forbedringer for medlemmerne - og bringer os videre mod vores mål.

8. Afrunding

Som jeg sagde til at begynde med: Danmarks Lærerforening står i dag et godt sted. Og jeg er stolt af de skridt, vi har taget. Men vi skal ikke hjem, vi skal videre. For nu at bruge en godt brugt kliché.

For når løsningerne på samfundets 'vilde problemer' skal findes de kommende år og årtier – ja, så skal vi være med.

Vi skal fortsat søge løsninger i fællesskab med andre – og vi skal lade os inspirere og påvirke af andres gode idéer. Men vi skal være helt klare i spytet om, hvor vi skal hen: Derhen, hvor alle medlemmer mærker tydelige forbedringer i deres hverdag.

Vi skal sikre investeringer i skolen. Vi skal sikre, at eleverne bliver undervist af uddannede lærere. Vi skal sikre bedre arbejdsvilkår til vores medlemmer.

Men det er vigtigt for mig at sige, at vi skal holde fast i begejstringen og det positive! Vi skal beholde modet til at søge indflydelsen! Vi har forpligtet os på at finde mulighederne – og bruge dem!

Jeg vil ikke stå her om fem eller ti år og sige, at vi ikke greb mulighederne, da de lå foran os!

Vi kommer til at skulle kæmpe hårdt for det her i de kommende år. Men skal vi lykkes – så skal vi lykkes i fællesskab.

Dét skal kendetegne Danmarks Lærerforening.

God kongres!